

สังคมไทยกับการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต
วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ การคอร์รัปชันในรูปของบุคคลและสถาบัน ได้แก่ การให้หรือรับสินบน การขู่เชิญบังคับและให้สิ่งล่อใจ การยอมรับของขวัญ การไม่กระทำตามที่แบบตรงไปตรงมาแต่ใช้อิทธิพลของพรรคพวกแทน การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด การทุจริตการเลือกตั้ง การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การบริจาคเพื่อช่วยเหลือ การรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนการคอร์รัปชันในรูปของนโยบาย เช่น การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติ การใช้นโยบายประชานิยมของผู้บริหารประเทศ การนำเสนอช่องทางและโครงการที่มีงบประมาณสูงมากขึ้น การแปรรูปเป็นรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้ผู้มีผลประโยชน์ได้เข้ามาควบคุมกิจการ การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ อาทิ การใช้ธนาคารของรัฐในโครงการประชานิยม ซึ่งพฤติกรรมการคอร์รัปชันที่มีความสลับซับซ้อนดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจ

สภาพปัญหาและความรุนแรงของการทุจริตคอร์รัปชันทำให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาโดยตลอด กล่าวคือ ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 กำหนดให้ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยการ “พัฒนาระบบงานภาครัฐ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้มีการปรับปรุงเชิงทางสถาบันโดยเริ่มจากการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ขององค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งกฎหมายกำหนดและอยู่ภายใต้การกำกับของฝ่ายบริหารให้แยกตัวออกจากฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งได้มีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรขึ้นหลายองค์กร เช่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยการโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบมาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ให้มาอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรณีของคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ตามความในพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตในฝ่ายบริหาร

นอกจากการปรับปรุงเชิงสถาบันและการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวแล้ว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ (7) กำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ (13) ดำเนินการป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่วนหมวด 9/2 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ (1) “ส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการประสานความร่วมมือกับประชาชนและส่วนราชการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนในทุกระดับได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการทุจริตโดยดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลในทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

ส่วนความพยายามในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน คือมีการกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามนโยบายโดยการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่องในทุกพื้นที่ รวมถึงให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเป็นโอกาสให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทางมิชอบเพิ่มมากขึ้น และสร้างความเท่าเทียมเสรีภาพในด้านข้อมูลข่าวสารอันเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสของภาครัฐ จากภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันมิให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ดังนั้น การแก้ปัญหาคอร์รัปชันต้องคำนึงถึงโครงสร้าง ระบบ และตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย เริ่มตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นระดับผู้ปฏิบัติงานให้บริการโดยตรงต่อประชาชนขึ้นไปถึงผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชน นักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารราชการ และท้ายที่สุดคือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน โดย ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้เสนอแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดโทษให้หนักระหว่างผู้ให้และผู้รับ ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดบทลงโทษหรือการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นทั้งสองฝ่าย เช่น ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่คอร์รัปชันต้องรับโทษเพิ่มขึ้นให้มากกว่าปกติจากความผิดทั่วไป ในขณะที่บริษัทภาคเอกชนจะมีการถูกปรับและมีโทษทางอาญา ควรมีการจัดทำเป็นบัญชีดำที่ไม่สามารถรับการจัดสรรผลประโยชน์จากภาครัฐอีกต่อไป

2. การสร้างเครือข่ายในการต่อต้านการคอร์รัปชัน ซึ่งในการแก้ปัญหาเรื่องคอร์รัปชันในสังคมไทยนั้นควรเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ดังนั้น จึงควรมีการเปิดโอกาสในการสร้างกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อขจัดปัญหาการคอร์รัปชันแห่งชาติขึ้น เช่น มีการทำงานประสานความร่วมมือกันในการเฝ้าตรวจสอบการทำงานของหน่วยราชการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรม จนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดี ในองค์การของรัฐนั้น จะต้องมีโปร่งใสในการทำงานในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูล หรือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หน่วยงานราชการต้องเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูลจากเดิมที่เคยปิดกั้นเรื่องยกเว้นเรื่องที่มีเหตุผลเพียงพอในการเปิดเผย โดยหันมาใช้หลักที่ว่าข้อมูลทุกอย่างเปิดเผยได้หมด และหากมีข้อมูลใดที่ไม่เปิดเผยจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนการปกปิดที่เพียงพอ

4. การสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง จะเห็นว่าการคอร์รัปชันเป็นปัญหาระดับค่านิยมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังนั้น ในการแก้ไขการคอร์รัปชันนั้น จะต้องจัดการแก้ไขในระดับค่านิยมโดยการสร้างค่านิยมของคนไทยในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการช่วยเหลือพวกพ้องในการทำผิดกฎหมาย หรือการสร้างความสำเร็จในชีวิตด้วยความซื่อสัตย์และมีความเพียรมากกว่าในการได้ทรัพย์สินมาจากการฉ้อราษฎร์หรือคดโกง

5. เชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์และทำความดี ทั้งนี้ แบบอย่างการกระทำนั้นเป็นสิ่งสำคัญและย่อมมีความหมายมากกว่าคำพูด ดังนั้น สังคมไทยจะต้องร่วมกันเชิดชูบุคคลต้นแบบซึ่งไม่เพียงเชิดชูรูปแบบหรือตามพิธีการเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลต้นแบบในเรื่องของความซื่อสัตย์และความดีงาม เช่น โดยเริ่มจากที่โรงเรียน สถาบันการทำงาน รวมถึงหน่วยงานของรัฐ หากสังคมไทยเต็มไปด้วยคนต้นแบบแห่งความซื่อสัตย์และทำความดี และมีการสนับสนุนยกย่องแล้วสังคมนั้นจะเต็มไปด้วยคนเลียนแบบในการทำความดีต่อไป

6. การจัดตั้งหน่วยข่าวที่รับแจ้งเบาะแส โดยเฉพาะภาคประชาชนควรร่วมกันจัดตั้งระบบแจ้งงานข่าวที่เกี่ยวกับระบบราชการ ให้เป็นศูนย์กลางของงานข่าวที่มีข้อมูลแม่นยำ และเชื่อถือได้ เช่น มีการประสานกับเครือข่ายต่าง ๆ ในการรับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการกระทำผิดของหน่วยงานราชการ และเปิดเป็นสายตรงเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการคอร์รัปชันหรือส่งข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งจะทำให้หน่วยงานของรัฐที่ถูกพาดพิงต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจหน้าที่

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่าในการจัดการปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยนั้นสามารถกระทำได้จะต้องอาศัยความร่วมมือในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐนั้นควรมีการปรับปรุงเชิงสถาบัน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายการเมือง เช่น ให้มีอำนาจเด็ดขาดในการออกบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ควรมีมาตรการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่

ส่วนภาคประชาสังคม หรือองค์กรภาคประชาชนในทุกสาขาอาชีพจะต้องสร้างจิตสำนึกค่านิยมร่วมกัน ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการช่วยตรวจสอบสอดส่องดูแลในการให้ข้อมูลและแจ้งเบาะแสของผู้กระทำผิดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกรูปแบบ และสนับสนุนการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ในฐานะที่เป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่เฝ้าด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **กลเม็ดเด็ดพิศมัยคอร์รัปชัน**. กรุงเทพฯ : บริษัทซัดเซสมิเดีย จำกัด.
- จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์. (2556). **แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย**. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://www.parliament.go.th/ewlodmin/ewt/elaw_parcy/download.
- ชนาเทพ นิมานวล. **การประเมินความเสี่ยงเรื่องการทุจริต : กรณีศึกษาการเบิกจ่ายเงินรายได้มหาวิทยาลัยจันทบุรี**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://eprints.utec.ac.th/2328/2/2328fulltext.pdf>.
- ฐากร จุลินทร. (2554). **ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของไทย**. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา, 10(104),20,22 – 23.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และธิปไตย แสละวงษ์. (2557). **รายงานการวิจัยเรื่อง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐและการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554”** (18 เมษายน 2554). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 128 ตอนที่ 32, น. 1,7 – 8, 8 – 32.
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2530). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2542). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ : สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2554). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม ถึงปัจจุบัน)**. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.